

ورودی/تیمی اصفهان

محمدرضا نیلفروشان

ISBN 978-964-95699-5-6

۱۰۴۹۴۷۱

نیلفروشان، محمدرضا ۱۳۴۹-
ورودی‌های قدیمی اصفهان / محمدرضا نیلفروشان.
اصفهان : ادب امروز، ۱۳۸۶.
۸۴ ص. مصور.

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۹۵۶۹۹-۵-۶
فیا

درگاه‌ها -- ایران -- اصفهان.
سرسراها -- ایران -- اصفهان.
کوچه‌های طاقدار -- ایران -- اصفهان.
معماری -- ایران -- اصفهان.

NA۳۰۱۰/۹ و ۴
۷۲۱/۸۲۲-۹۵۵۹۳۲۲

کتابخانه ملی ایران

ورودیهای قدیمی اصفهان

مؤلف : محمدرضا نیلفروشان

صفحه آرا : الهه اطمینانی

ویراستاری : رقیه کیخانی

چاپ و صحافی : کانون آگهی و تبلیغات رشاد (۰۳۱۱-۶۶۲۹۵۰۵)

چاپ اول / ۱۳۸۶

تیراژ : ۱۰۰۰ نسخه

قیمت : ۳۰۰۰ تومان

۱۶	۱	اصل تقارن	۱	مه
۱۸	۳	۴. شکل ترکیب مسیر	۳	فناصیر تشکیل دهنده
۱۸	۴	شکل مسیر دسترسی به بنا	۴	ه و حلقه
۱۸	۵	شکل مسیر دسترسی به فضاهای درونی	۵	خانه
۲۰	۵	۵. مقیاس و شکل ترکیب نما	۵	و
۲۰	۶	مقیاس نما	۶	در و کنه پوش
۲۰	۶	شکل ترکیب نما	۶	ن
۲۲	۶	۶. تزئینات نما	۶	رت سردر
۲۲	۸	آجر کاری	۸	جزای تشکیل دهنده
۲۳	۹	گچ کاری	۹	خان
۲۴	۱۰	کاشیکاری	۱۰	طاق
۲۴	۱۰	حجاری	۱۰	اه
۲۶	۱۱	۷. پروژ بندی	۱۱	تی
۲۷	۱۱	۸. رنگ و طرح	۱۱	ن
۲۸	۱۲	رنگ	۱۲	ن
۲۸	۱۲	طرح	۱۲	اط
۲۹	۱۳	۹. موقعیت ورودی نسبت به راستای معبر	۱۳	ضول ترکیب کالبدی
۳۰	۱۵	در کنار معبر	۱۵	سلسله مراتب
۳۰	۱۶	در محل گردش معبر	۱۶	محور
۳۱	۱۶	در انتهای معبر	۱۶	

۳۱	در ابتدای کوی بن بست یا هشتی متصل به معبر
۳۳	۱۰. موقعیت ورودی نسبت به لبه‌ی معبر
۳۴	در امتداد لبه معبر
۳۴	عقب تر از لبه معبر
۳۴	در داخل فضای معبر
۳۵	۱۱. خصوصیات معماری فضای ورودی
۳۶	طراحی شده و معمارانه
۳۶	فاقد طراحی معمارانه
۳۷	۱۲. وضعیت ورودی نسبت به سطح معبر
۳۸	هم سطح معبر
۳۸	بالتر از سطح معبر
۳۸	کوتاه تر از سطح معبر
۳۹	۱۳. تعداد و موقعیت ورودی‌های هر بنا
۴۰	تعداد ورودی‌های هر بنا
۴۰	موقعیت فضای ورودی در هر بنا
۴۱	۱۴. نماهای بیرونی و درونی
۴۳	۱۵. کارکردهای فضای ورودی
۴۴	کارکردهای اصلی
۴۴	کارکردهای جنبی

رب ادخلنی مدخل صدق و اخر جنى مخرج صدق و اجعل لى من لدنك سلطانا نصيرا
و: پروردگارا! مرا (در هر کار) با صداقت وارد کن، و با صداقت خارج ساز، و از سوی خود،
تو یاری کننده برابم قرار ده) آیه ۸۰ سوره اسراء

اصفهان با پیشینه تاریخی و بار عظیم تمدن در طول تاریخ همواره مورد توجه بوده
است. با توجه به جایگاه ارزشمند این شهر در تاریخ، فرهنگ و هنر ایران اسلامی و وجود
سر و شاخصه‌های فرهنگی و هنری فراوان در آن و لزوم حفظ این میراث، مرکز
بناات هنر و معماری شهرسازی اصفهان در همین راستا فعالیت‌های گسترده‌ای را
نموده است که در دو بخش تخصصی و جنبی به تحقیق و پژوهش پیرامون معماری
شهرسازی و همچنین در موضوعات فرهنگی و مذهبی پرداخته است.

مله عناصر مهم و قابل توجه در بررسی فرهنگ و تاریخ این شهر ورودیهای قدیمی
بود در آن می‌باشد که به عنوان بخشی از بافت شهری ارتباطی تنگاتنگ با تاریخ و
سنگ و هنر این سرزمین دارد.

و بارها اتفاق افتاده است که از کنارشان گذشته ایم، هوای گرم و قدیمی‌شان را
شاق کرده‌ایم اما هرازچندگاهی نیمه‌نگاهی کرده‌ایم آن هم از سر غفلت، بناها و
کلی که هویت تاریخی و قومی و ملی ما را رقم می‌زند و هزاران حرف نگفته‌ی کهن
ل‌هاست که با خود حمل می‌کنند که اگر لحظه‌ای - هر چند اندک - مکث کنید و
نگاه، خواهید شنید در مقابل دیوارهای قشور و بلند آنها چارهای نلارید جز اینکه حریم
ی آنها را به وضوح ببینید و به دنبال مکانی برای نفوذ به این همه ابهت و شاید شکوه
- در و درگاه همیشه یک مفهوم داشته: تأمین ارتباط قابل کنترل میان درون و بیرون،
ج از جای آشنای کنونی و ورود به فضایی تازه‌تر.

البته این ورودی‌ها متناسب و هماهنگ با کارکرد و کالبد بنا طراحی و ساخته و
پرداخته می‌شدند و حتی در بعضی خانه‌ها شاید به دلیل کم‌اهمیت‌تر بودن بنا،
چندان مورد توجه قرار نگرفته و فقط مدخلی شده برای ورود و خروج اهالی خانه
اما تقریباً در همه‌ی آنها درها دو لنگه و با کوبه‌های جداگانه برای مردان و زنان
در نظر گرفته می‌شد که فقط برای حفظ حرمت و پوشش و آگاهی اهل خانه از
جنسیت مراجعه کننده در نظر گرفته می‌شد که کوبه‌ی به شکل چکش با صدای
بم، مختص مردان و آنکه صدای زیر داشت و حلقه نامیده می‌شد حاکی از
مراجعه کننده‌ی زن داشت.

در بدو ورود کتیبه‌ای با آیات قرآنی و یا احادیث، توجه مراجعه کننده را ناخودآگاه
به خود جلب می‌کند و شاید همین، اهمیت بنا را از لحاظ فرهنگی و اعتقادی در
نحوه‌ی ورود و خروج از خانه افزون می‌کرد.

البته گاهی در نمونه‌های نادری از این خانه‌ها، قبل از رسیدن به در ورودی، یک
فضای متمایز کننده‌ی مکان دسترسی به بنا از مکان مسیر حرکت عمومی مانند
معبر به نام فضای ورودی مشاهده می‌شود که دارای سطح یا کف مستطیلی
ساده با پخ در گوشه‌ی بالای آن است که در مجموع این فضا فقط با ترکیب با
عناصر پیرامونی خود تکامل یافته و هویت می‌یابد. در حقیقت این فضا رابطه معبر
و دهلیز ورودی است و با کارکردی ارتباطی، جایی برای توقف، انتظار و حتی
استقبال یا بدرقه‌ی میهمانان و دارای حرمتی خاص است.

اندک اندک از در، که وارد می‌شوید فضای هشتی تقسیم‌ی دیده می‌شود که در
فضاهای عمومی به خاطر حفظ حرمت، امکان دید بخش کمی از فضای داخلی
از طریق روزن‌های باز یا مشبک تعبیه شده در یکی از دیوارها یا بدنه‌ی هشتی
وجود دارد و در بناهای مسکونی حتی این مقدار اندک هم حذف شده و به صفر
می‌رسد و در حقیقت هیچ‌گونه دیدی نمی‌توان از فضای هشتی به داخل داشت.
این قسمت از بنا یعنی مجموعه‌ای که تشکیل ورودی بنا را می‌دهد، از
قداست و اهمیت خاصی برخوردار است و البته جای بسیاری برای شکاف و
تجزیه و تحلیل اجزا و نحوه‌ی قرارگیری این مجموعه نیاز دارد که البته سعی
شده در مجموعه‌ای که در پیش رو دارید به این مهم پرداخته شود.

کتاب حاضر جزئی از مجموعه‌ای ۱۵ جلدی می‌باشد که سعی نویسنده در جهت
آشنایی و بیان ناگفته‌هایی است که هویت تاریخی و ملی ما را بیان می‌کنند.
در مجموعه حاضر که برداشتی از کتاب، فضاهای ورودی در معماری سنتی
ایران نوشته (استاد حسین سلطان زاده) می‌باشد به معرفی این ورودیها
می‌پردازیم.

امید است این کتاب در چرخه‌های نویی از معماری اصیل ایرانی را بر دانشجویان
و علاقمندان به هنر و معماری بگشاید و در جهت آشنایی و بیان ناگفته‌هایی
باشد که هویت تاریخی و ملی ما را بیان می‌کند.